

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Кафедра української мови та літератури

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки магістра

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 8.

(шифр і назва напряму)

спеціальності «8.18010021. Педагогіка вищої школи»

(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПІ 0203)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО КАФЕДРОЮ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА
ЛІТЕРАТУРИ

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: доктор наук із соціальних комунікацій, професор
Біличенко Ольга Леонідівна

Обговорено та рекомендовано до видання Президією Науково-методичної
комісії з напрямку підготовки 8.

(шифр і назва напрямку)

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол №__

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Теорія і практика міжкультурного спілкування” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра напрямку 8. спеціальності «8.18010021. Педагогіка вищої школи».
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є міжкультурна комунікація.

Міждисциплінарні зв'язки: ділова етика, культурологія, історія української культури тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Теоретичні засади міжкультурної комунікації;
2. Практичний аспект міжкультурної комунікації.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання дисципліни є вивчення мови в реальних процесах спілкування (комунікації).

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Теорія і практика міжкультурного спілкування” є:

- розв'язання загальних наукових проблем, пов'язаних із формуванням знань про комунікативні процеси загалом, рухом інформації в комунікації;
- вивчення проблем організування засобів мовного коду у різноманітних типах спілкування, динамічних комунікативних ситуаціях;
- дослідження проблем міжособистісних стосунків у спілкуванні, зокрема в екстремальних і конфліктних умовах, а також вивчення;
- виявлення нових форм комунікативних (дискурсивних) практик, динаміки руху комунікативних потоків у сучасному суспільстві;
- напрацювання навичок продуктивного спілкування в незнайомому культурному

1.3. За результатами вивчення дисципліни у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні:

- знання системи безпосередніх чи опосередкованих зв'язків, взаємодій педагога, що реалізується за допомогою вербальних і невербальних засобів;
- здатність моделювання й управління процесом комунікації, регулювання педагогічних відносин;
- здатність реалізувати отримані знання в професійній діяльності на практиці;
- здатність свідомо планувати й організувати власну комунікативну діяльність;
- сензитивність до можливостей адаптації матеріалу відповідно до умов загальноосвітніх навчальних закладів;
- уміння застосовувати різні методичні ситуації в залежності від навчального контексту.

спеціальні:

- здатність застосовувати закони і правила безконфліктного спілкування як в одномовному середовищі, так і в міжкультурній комунікації;
- здатність враховувати специфіку спілкування з використанням нових комунікативних каналів;
- здатність використовувати практичні навички безконфліктного

- спілкування під час дискусій, ділових розмов, переговорів тощо;
- здатність використовувати практичні навички аналізу комунікативних ситуацій;
  - здатність поєднувати практичну і професійно-педагогічну цілі з реалізацією виховної загальноосвітньої та розвиваючої функції;
  - здатність та готовність реалізувати одержану підготовку в своїй майбутній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредита ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади міжкультурної комунікації

Тема № 1. Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування (18 г.)

Тема № 2. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації(18 г.).

Тема № 3. Національно-культурна специфіка мовленнєвого етику (18 г.).

Змістовий модуль 2. Практичний аспект міжкультурної комунікації

Тема № 4. Комунікативний паспорт учасників спілкування(18 г.).

Тема № 5. Комплексний комунікативний аналіз і його складові (18 г.).

ЛІТЕРАТУРА

1. Підручники, навчально-методична та довідникова література

1. Айви А. Лицом к лицу : Практическое пособие для освоения приемов и навыков делового общения. – Новосибирск, 1995.
2. Анцупов А. Я., Шипилов А. И. Конфликтология: Учеб. для вузов. – М., 1999.
3. Бацевич Ф. С. Основы комунікативної лінгвістики. – К., 2004.
4. Горелов И. Н., Енгальчев В. Р. Безмолвной мысли знак: рассказы о невербальной коммуникации. – М., 1991.
5. Гойхман Я., Надлина Т. М. Основы речевой коммуникации. – М., 1998.
6. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Іщенко Т. Д. та ін. Етика ділового спілкування : Навч. посіб. – К., 2007.
7. Губенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування : Навч. посіб. – К., 2002.
8. Землянова Л. М. Зарубежная коммуникативистика в преддверии информационного общества : Толковый словарь терминов и концепций. – М., 1999.
9. Кармин А. С., Новикова Е. С. Культурология : Учебник. – СПб., 2005.
10. Коул М. Культурно-историческая психология. – М., 1997.
11. Конецкая В. П. Социология коммуникации. – М., 1997.
12. Кочетков В. В. Психология межкультурных различий. – М., 2002.
13. Кузин Ф. А. Культура делового общения : Практическое пособие. – М., 1996.
14. Лебедева Н. М., Лунева О. В., Стефаненко Т. Г., Мартынова М. Ю. Межкультурный диалог. Тренинг этнокультурной компетенции. – М., 2003.
15. Межкультурная коммуникация. Сборник учебных программ. – М., 1999.
16. Мовчан В. Етика : Навч. посіб., 2007.
17. Петровская Л. А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. – М., 1989.
18. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации. – М., Киев, 2001.
19. Сикевич З. В. Социология и психология национальных отношений. – СПб., 1999.

20. Садохин А. П. Межкультурная коммуникация : Учеб. пособие. – М., 2006.
21. Симонова Л. М., Стровский Л. Е. Кросс-культурные взаимодействия в международном предпринимательстве. – М., 2003.
22. Соколов А. В. Введение в теорию социальной коммуникации. – СПб., 1996.
23. Стефаненко Т. Г. Этнопсихология. – М., 2003.
24. Чмут Т. К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування : Навч. посібник. – К., 2003.
25. Тюрменко І. І., Горбул О. Д. Культурологія: теорія та історія культури : Навч. посіб. – К., 2004.
26. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування. – Вид. 2-е. – К., 2003.
27. Школа диалога культур. Основы программы. – Кемерово, 1992.
28. Ярошенко Т. М. Регіональна типологія культури : Навч. посібник. – Львів, 2007.

2. Рекомендована література

1. Агеев В. С. Межгрупповое взаимодействие: социально-психологические проблемы. – М., 1990.
2. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. – К., 1998.
3. Бондырева С. К., Колесов Д. В. Толерантность (введение в проблему). – М., 2003.
4. Будный А. Понимание и общение. – М., 1989.
5. Ван Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация. – М., 1989.
6. Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности. – М., 1990.
7. Гулевич О. А., Безменова И. К. Атрибуция: общее представление, направление исследований, ошибки. – М., 1998.
8. Землянова Л. М. Современная американская коммуникативистика. – М., 1995.
9. Зигерт В., Ланг Л. Руководить без конфликтов. – М., 1994.
10. Зимовець Р. Конфлікти та протести у постіндустріальному суспільстві (до питання про актуальність дослідницької парадигми Ю. Хабермаса) // Філософська думка. – 2001. – № 3. – С. 93–114.
11. Знаков В. В. Понимание в познании и общении. – Самара, 1998.
12. Золотухин В. М. Толерантность. – Кемерово, 2001.
13. Иконникова Н. К. Механизмы межкультурного восприятия // Социологические исследования. – 1995. – № 4.
14. История ментальностей: Историческая антропология. – М., 1996.
15. Казаринова Н. В., Поголоша В. М. Межличностное общение: повседневные практики. – СПб., 2000.
16. Конечкая В. П. Социология коммуникации. – М., 1997.
17. Лабунская В. А. Невербальное поведение. – Ростов н/Д., 1986.
18. Ларченко С. Г., Еремин С. Н. Межкультурное взаимодействие в историческом процессе. – Новосибирск, 1991.
19. Ложкин Г. В., Повякель Н. И. Практическая психология конфликта. – К., 2000.
20. Льюис Р. Д. Деловые культуры в международном бизнесе. От столкновения к взаимопониманию. – М., 1998.
21. Мархинина В., Удалова И. Межнациональное общество: состояние, динамика, взаимодействие культур. – Новороссийск, 1996.
22. Оконешникова А. П. Межэтическое восприятие и понимание людьми друг друга. – Пермь, 1999.
23. Палеха Ю. И. Организация современной деловой коммуникации. – К., 1995.
24. Персикова Т. Н. Межкультурная коммуникация и корпоративная культура. – М., 2002.
25. Пиз А., Гарнер А. Язык разговора. – М., 2001.
26. Пиз А. Язык жестов. – Воронеж, 1992.
27. Пиз А. Язык телодвижений. – М., 2000.
28. Сергеев А. М. Коммуникация в культуре. – Петрозаводск, 1996.

29. Скотт Д. Г. Конфликты. Пути их преодоления. – 1991.
30. Степанков С. Язык внешности. – М., 2003.
31. Сухарев В. Искусство распознавания людей. – Донецк, 1998.
32. Сухарев В. Язык телодвижений. – Новгород, 1992.
33. Сухарев В. А., Сухарев М. В. Психология народов и наций. – Донецк, 1997.
34. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М., 2000.
35. Трусов В. П. Теория атрибуции в зарубежной социальной психологии // Психология межличностного познания. – М., 1981.
36. Фоли Дж. Энциклопедия знаков и символов. – М., 1997.
37. Холл Э. Как понять иностранца без слов. – М., 1995.
38. Шалин В. В. Толерантность. – Ростов н/Д., 2000.
39. Школа диалога культур. Основы программы. – Кемерово, 1992.
40. Hall E. Beyond Cultur. – N. Y., L., 1990.
41. Hall E., Hall M. Understanding Cultural Differences. – Yarmouth, 1990.
42. Hofstede G. Interkulturelle Zusammenarbeit. Kulturen – Organisationen Management. – Wiesbaden, 1993.
43. Jonach I. Interkulturelle Kommunikation. – Munchen, 1998.
44. Purschel H. Intercultural communication. – Frankfurt am Mein, 1994.
45. Roth K. Zeit und Interkulturelle Kommunikation // Rheinisches Tharbuch fur Volkskunde. – 1999/2000.

Інформаційні ресурси

1. www.gumer.info
2. www.countries.ru/library/intercult/mkk.htm
3. www.business.polbu.ru/

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен

5. Засоби діагностики успішності навчання

- Усна відповідь.
- Конспект, тези науково-критичної літератури.
- Письмові роботи різних видів.
- Усна доповідь за темою.
- Тестування.
- Індивідуально-дослідне завдання.
- Текстовка (перевірка знання змісту художніх текстів).